

การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ Development Art Activities for Children with Learning Disabilities

ดารณี ธนวัฒน์¹ และเกษร ธิตะจารี²

Darane Tanawat¹ and Keasorn Thitacharee²

¹นักศึกษาหลักสูตร ศศ.ด.ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ktdarane@kmitl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 2) เพื่อประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนศิลปะ และผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อกิจกรรมศิลปะ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชาย-หญิง อายุระหว่าง 8 ถึง 12 ปีจำนวน 17 คน ครูผู้สอนศิลปะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเจริญเติบโตด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยทดลองกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างต้องผ่านการทำกิจกรรมศิลปะทั้งหมด 4 กิจกรรม อันประกอบด้วย 1) กิจกรรมวาดเส้นระบายสี 2) กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน 3) กิจกรรมภาพพิมพ์เศษวัสดุ 4) กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งของ

ผลการศึกษาวิจัยทดลองพบว่า การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พัฒนาการเจริญเติบโตตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ผ่านการทำกิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการการเจริญเติบโตมีระดับคะแนนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้ สำหรับประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญก่อนเรียนกิจกรรมศิลปะมีผลคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการการเจริญเติบโตที่ระดับปานกลาง หลังเรียนกิจกรรมศิลปะมีผลคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการการเจริญเติบโตที่ระดับมาก การวัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีต่อกิจกรรมศิลปะที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา กิจกรรมศิลปะ เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop activities for Learning Disability children, 2) to evaluate art activities for Learning Disabilities children, 3) to study satisfaction of art teachers and Learning Disabilities children's parents with art activities. The sample group for this research were Learning Disabilities children which age between 8 to 12 years old by using the purposive sampling 17 people, art teachers who teach those art activities and Learning Disabilities' parents in order to compare the growth development on intelligence, emotion, social, body, sense, aesthetics and creation which occur from operation research for Learning Disabilities children on art activities. The sample group must passed all 4 art activities which included 1) drawing and painting activity, 2) claying and molding activity 3) printmaking activity and 4) creation and invention activity.

According to the result of this research, showed development of activities for Learning Disabilities children (Victor Lowenfeld's theory about growth development), that the sample group who passed all art activities had growth development in higher score at the statistical significant level of 0.05 which accorded to the research proposal. The evaluation of art activities for children with Learning Disabilities found that a

significant difference between before studying art with an average development rate of growth at a moderate level and after studying art with an average development rate of growth at a high level. Measuring the level of satisfaction of the group sample on developed art activities has satisfaction rating in high level.

Keywords: Development; Learning Disabilities; Art Activities

1. บทนำ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมและช่วยพัฒนาชาติให้เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน คือ มีทั้งหลักสูตรปกติ และหลักสูตรพิเศษ ในประเทศไทยมีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กในวัยเรียน เมื่อ พ.ศ. 2487 ในรูปแบบของโรงเรียนเฉพาะ ต่อมาใน พ.ศ. 2500 ได้มีการจัดในรูปแบบของการเรียนร่วมระดับประถมศึกษา ปัจจุบัน การจัดการศึกษาจะคำนึงถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทและเน้นเรื่องการเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability) หรือ LD สาเหตุมาจากความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน (Basic Psychological Process) ที่เกี่ยวข้องกับ ความเข้าใจ เกิดความยากลำบากในการใช้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการให้เหตุผลหรือทักษะทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ความสามารถในการรับรู้ การเรียบเรียง การแปลความข้อมูลที่ได้รับไม่มีประสิทธิภาพเหมือนเด็กปกติทั่วไป จึงแสดงออกมาให้เห็นเป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งเด็กคนหนึ่งอาจมีความบกพร่องมากกว่าหนึ่งด้าน และยังส่งผลต่อความบกพร่องด้านอื่นๆ เช่น ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความบกพร่องในการพูดหรือการสื่อสารซ้ำ ความบกพร่องด้านพฤติกรรม คือ การพูดติดอ่าง ไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่สนใจ ความเป็นระเบียบ ไม่ชอบอาบน้ำ ไม่ค่อยแปรงฟัน ไม่ฟังครูสอนและรับคำสั่งของครู สนใจสิ่งแวดล้อมที่มารบกวน และบางกรณีมีพฤติกรรมก้าวร้าว ความบกพร่องดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เด็กไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับเด็กทั่วไป แต่เนื่องจากผู้เรียนมีร่างกายและจิตใจไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ ผู้สอนจะต้องพัฒนาวิธีการสอนและกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความสุข สนใจ ผูกพัน และสามารถทำได้เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการสอนตามปกติ แต่ผลที่ได้สามารถได้ครบ

ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ คือ การใช้กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีผลที่สูงขึ้นต่อพัฒนาการ การเจริญเติบโตของเด็ก การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กจะทำให้เด็กได้รับการฝึกการเคลื่อนไหว การพัฒนากล้ามเนื้อ การใช้นิ้วมือ สายตา ให้ทำงานประสานกันได้เป็นอย่างดี ศิลปะช่วยพัฒนาพื้นฐานในชีวิตประจำวันเด็ก การเล่นจะช่วยให้เด็กมีความสุขในการเล่นเคลื่อนไหวอริยาบท ตื่นเต้น สนุกสนาน การทำงานศิลปะเด็กมีความสุขจากการสังเกต การใช้จินตนาการ เป็นการเตรียมประสบการณ์เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีในการเรียนรู้ศาสตร์อื่นๆ [1] ศิลปะช่วยพัฒนาสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ การเรียนรู้ การคิดหาเหตุผล การแสดงออก ศิลปะที่เด็กแสดงออกมากจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับสติปัญญาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลบวกความคิดและจินตนาการแล้วสังเคราะห์ถ่ายทอดออกมาด้วย สี เส้น รูปทรง ฯลฯ การสร้างงานศิลปะจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ศิลปะยังส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง และการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการแสดงออกทางศิลปะ และศิลปะยังส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่นการเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อแบ่งกลุ่มงานประดิษฐ์ เด็กมีโอกาสแสดงความรู้สึกตามความต้องการของตนเอง การแบ่งปัน การรับผิดชอบ และเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี [2]

การจัดกิจกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทุกๆด้าน ตามที่ควรจะได้ ถ้าได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธีแต่เยาว์วัย จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องวางแผนการสอนและเป็นผู้ช่วยให้เด็กสนใจ เกิดความต้องการที่จะทำ สังเกตแนะนำ ช่วยเหลือให้เด็กได้แสดงออก และสร้างสรรค์ตามศักยภาพ และพัฒนาการด้านต่างๆ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย สำหรับเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ต้องใช้การสอนแบบพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตัวเองให้ได้ ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน เห็นคุณค่า เจตคติ สมาธิ ก็จะเกิด การแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ และท้ายที่สุด

ก็สามารถพัฒนาตัวเองได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระของผู้อื่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต้องใช้เวลา และการเสริมกำลังใจ มนุษย์ทุกคนต้องการประสบความสำเร็จ การยอมรับ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในครอบครัว ในชุมชน ในสังคม โดยไม่รู้สึกละอายใจ หากสามารถหาเลี้ยงชีพได้ก็จะปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ เมื่อครูสามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน และการทำงาน ก็จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการทำงาน ในที่สุดเขาก็ประสบความสำเร็จ และทำได้ ส่งผลต่อความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก

ดังนั้นกิจกรรมศิลปะถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เด็กได้ฝึกใช้ประสาทสัมผัสของตาและมือ ได้แสดงออกและถ่ายทอดความคิดภายในของเด็กออกมาด้วยกิจกรรมศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การประดิษฐ์ผลงานที่ทำได้ดี จะเป็นกำลังใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้เรียนผูกพันกับการเรียนเพราะสนุกสนานเพลิดเพลินและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ [4] กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการทำงานและรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีส่วนสะท้อนให้เห็นพัฒนาการหรือการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ การศึกษาการพัฒนา กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้พัฒนาตามธรรมชาติ สนใจไม่เบื่อหน่าย และมีความสนุกสนานสร้างความพึงพอใจ ส่งผลต่อพัฒนาการในด้านที่บกพร่อง สามารถอ่านออก เขียนได้ และการคิดคำนวณที่มีประสิทธิภาพขึ้น พัฒนาการได้ตามวัย ทำกิจกรรมได้เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อไป และเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนา กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2.2 เพื่อประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนศิลปะ และผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อกิจกรรมศิลปะ

3. สมมติฐาน

กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีพัฒนาการการเรียนรู้เติบโตสูงขึ้น

4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยพัฒนาการเจริญเติบโตของวิกเตอร์โลเวนเฟลด์ ทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านการรับรู้ พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เป็นกรอบแนวคิดตามวัตถุประสงค์

1) การพัฒนา กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2) การประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และ

3) การประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอน และผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อกิจกรรมศิลปะ

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ขั้นตอนในการศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาการเจริญเติบโตที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชาย-หญิง อายุระหว่าง 8-12 ปี ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 1 จังหวัดนครปฐม นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนหนองแขวงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนหนองแขวงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา และผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนหนองแขวงพิทยาคม

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชาย-หญิง อายุระหว่าง 8-12 ปี ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 13 คน

2.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 คน

2.3 ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 8 คน

2.4 ครูผู้สอนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 คน

2.5 ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จำนวน 6 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะ แบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แบบวิเคราะห์ผลการใช้กิจกรรมศิลปะและพัฒนากิจกรรมศิลปะ และแบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอน ผู้ปกครอง ต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับ

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมจากการศึกษาข้อมูลด้านจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ ครูผู้สอน ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิเศษ เขตการศึกษาที่ 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 ท่าน เขตการศึกษาที่ 3 จังหวัด สงขลา จำนวน 3 ท่าน เขตการศึกษาที่ 8 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 ท่าน เขตการศึกษาที่ 9 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ท่าน โดยเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การบันทึกภาพ และเสียง โดยระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นระยะเวลา 1-4 สัปดาห์ และการนำกิจกรรมศิลปะไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จากนักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

จำนวน 17 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาเปรียบเทียบผลการเรียนของปีการศึกษา 2556-2557 เปรียบเทียบกับการประเมินผลการใช้กิจกรรมศิลปะ ปีการศึกษา 2558 โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ภาคการศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2558 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีกิจกรรมศิลปะ 4 เรื่อง 8 กิจกรรม ซึ่งใช้เวลาทำกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมละ 30 นาที และให้ครูผู้สอนและผู้วิจัยร่วมกันประเมินผลในการทำกิจกรรมของเด็ก เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3. เก็บรวบรวมจากแบบประเมินความพึงพอใจจากครูผู้สอน และผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต่อกิจกรรมศิลปะ โดยเก็บจากการให้ครูเป็นผู้ประเมินจากการนำกิจกรรมไปสอนกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และให้ผู้ปกครองร่วมสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทำการประเมินความพึงพอใจของกิจกรรมศิลปะจากการร่วมสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประเมินผลของกิจกรรมศิลปะ และการประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยนำมาวิเคราะห์เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

6. ผลการวิจัย

6.1. การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในการพัฒนากิจกรรมศิลปะ เกิดจากการทดลองกับกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยอาศัยหลักทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) ซึ่งช่วยพัฒนาการเจริญเติบโต ทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านการรับรู้ พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 4 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 วาดเส้นระบายสี กิจกรรมวาดภาพและต่อเติมภาพ โดยเรื่องราวมาจากนิทานเรื่องเปิดกับพริตซ์ และนิทานเรื่องกบเลือนหาย มีวัตถุประสงค์ ให้เด็กได้มีอิสระในการคิด จินตนาการ เพื่อกระตุ้นการรับรู้การใช้สี การควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กในการวาด การประสานระหว่างมือกับตา การหยิบจับอุปกรณ์ การมีสมาธิในการควบคุมอารมณ์

รูปที่ 1 กิจกรรมวาดเส้นระบายสีและการต่อเติมภาพของนักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

กิจกรรมที่ 2 ปั้นดินน้ำมัน ปั้นรูปสัตว์ และปั้นประกอบเป็นเรื่องราว จากนิทานเรื่องเปิดกับพริตซ์และเรื่องกบเลือกนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก และการสร้างจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรม ฝึกการใช้สมาธิในการจดจำต้นแบบ ควบคุมอารมณ์เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ได้สังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

กิจกรรมที่ 3 ภาพพิมพ์เศษวัสดุ จากวัสดุธรรมชาติ และใช้นิ้วมือ มือ ฝ่ามือ โดยนำมาจากนิทานเรื่องสุนัขกับก้อนเนื้อ และเรื่องขานากับงูเห่า วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การปฏิสัมพันธ์ของการทำงาน การทำให้เด็กได้สัมผัสกับผิวของวัสดุธรรมชาติและลวดลายที่เกิดจากวัสดุธรรมชาติ และนิ้วมือ มือ เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายการเคลื่อนไหวร่างกาย การทำงานประสานกันระหว่างมือกับสายตา

รูปที่ 2 กิจกรรมปั้นดินน้ำมันของนักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

รูปที่ 3 กิจกรรมภาพพิมพ์เศษวัสดุของนักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

กิจกรรมที่ 4 ประดิษฐ์สิ่งของ จากงานกระดาษ โดยประดิษฐ์หมวกและหน้ากากจากงานกระดาษวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์สิ่งของ ฝึกสมาธิในการทำกิจกรรม สร้างสรรค์สิ่งของต่างๆ ด้วยตนเอง

รูปที่ 4 กิจกรรมประดิษฐ์สิ่งของของนักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

6.2 ประเมินผลกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยการประเมินก่อนและหลังเรียน นักเรียนโรงเรียนหนองแขงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 คน โดยแยกเพศ คิดคะแนนเป็นร้อยละ โดยเพศชายจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 94.11 และเพศหญิงจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88 ประเมินผลกิจกรรมศิลปะกับพัฒนาการเจริญเติบโตทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านการรับรู้ ด้านสุนทรียภาพ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีผลการประเมินเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน มีผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าที (T-Test) ของการพัฒนาการเจริญเติบโตที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

พัฒนาการ เจริญเติบโต	ผลการประเมิน				
	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านสติปัญญา	3.12	0.51	3.88	0.60	8.67*
ด้านอารมณ์	3.48	0.50	3.91	0.42	10.32*
ด้านสังคม	3.52	0.50	3.87	0.33	9.13*
ด้านร่างกาย	3.76	0.43	4.27	0.44	11.79*
ด้านการรับรู้	3.56	0.49	4.04	0.43	9.00*
ด้านสุนทรียภาพ	3.52	0.50	3.97	0.36	8.33*
ด้านความคิด	3.61	0.48	4.21	0.42	10.80*
สร้างสรรค์					

จากตารางที่ 1 พบว่า พัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กจากการทำกิจกรรมศิลปะหลังเรียนมีระดับพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้นโดยพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้มีความพัฒนาการที่ดีขึ้น

6.3 ความพึงพอใจของครูผู้สอน ผู้ปกครอง ศิลปะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ต่อกิจกรรมศิลปะ โดยแบ่งความพึงพอใจตามพัฒนาการเจริญเติบโตทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์ พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านการรับรู้ พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยคิดคะแนนเป็นค่าเฉลี่ยดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

พัฒนาการเจริญเติบโต	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พัฒนาการด้านสติปัญญา	4.28	0.57	มาก
พัฒนาการด้านอารมณ์	4.28	0.58	มาก
พัฒนาการด้านสังคม	4.06	0.54	มาก
พัฒนาการด้านร่างกาย	4.31	0.56	มาก
พัฒนาการด้านการรับรู้	4.23	0.53	มาก
พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ	4.45	0.56	มาก
พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์	4.43	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าครูผู้สอนจำนวน 12 คน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ประเมินจากพัฒนาการเจริญเติบโตอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก โดยความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในพัฒนาการด้านสุนทรียภาพค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.45 ($\bar{X}=4.45$) และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 ($\bar{X}$

=4.43) ระดับความพึงพอใจมาก กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้มีความพัฒนาการที่ดีขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

พัฒนาการเจริญเติบโต	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
พัฒนาการด้านสติปัญญา	4.13	0.57	มาก
พัฒนาการด้านอารมณ์	4.23	0.56	มาก
พัฒนาการด้านสังคม	3.73	0.58	มาก
พัฒนาการด้านร่างกาย	4.20	0.55	มาก
พัฒนาการด้านการรับรู้	4.30	0.65	มาก
พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ	4.23	0.62	มาก
พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์	4.43	0.50	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 6 คน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก โดยคะแนนค่าเฉลี่ยที่สูงสุดคือ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 ($\bar{X}=4.43$) ลำดับรองลงมาคือพัฒนาการการรับรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 ($\bar{X}=4.30$) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก [6] ซึ่งการฝึกความคิดสร้างสรรค์ เป็นหนึ่งในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ ความคิดหลากหลาย ความคิดแปลกใหม่ คิดคล่อง คิดริเริ่ม คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออ โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อสร้างความคิดหลากหลายโดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเพื่อให้มีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น

7. อภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้นั้น ควรเป็นกิจกรรมศิลปะที่เด็กได้ลงมือทำ สร้างผลงานลงบนวัสดุ จัดประสบการณ์ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ความแตกต่างระหว่างบุคคล วัสดุ เครื่องไม้เครื่องมือที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับเด็กให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือ หรือตามศักยภาพ จะต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนหรือมีหลายขั้นตอนมาก เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เข้าใจต่อการเข้าใจและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาการสื่อความหมาย เด็กจะมีแรงจูงใจให้พูดคุยในผลงานของตนเอง โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยความสามารถ ที่ใช้การวาดภาพมาแสดงความรู้สึกนึกคิดเสริมสร้างความคิดและจินตนาการ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจที่จะทำให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้านต่างๆ อันได้แก่

ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการมีสมาธิในเด็กได้ เพราะในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความคิดขั้นตอน ความตั้งใจเพื่อที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ เมื่อเด็กเกิดความภาคภูมิใจ ชอบในสิ่งที่ทำจึงส่งผลทำให้เด็กมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะที่สร้างขึ้นประกอบไปด้วย 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวาดเส้นระบายสี กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมภาพพิมพ์เศษวัสดุ และกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งของ ซึ่งในระหว่างการจัดกิจกรรมก็จำเป็นที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้วย ทั้งการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ใช้คำพูดที่ง่าย ทำท่ายิ้มและเข้าใจง่าย และต้องเป็นกิจกรรมที่สั้นๆ ใช้เวลาแต่ละกิจกรรมน้อย คือประมาณ 30 นาทีต่อกิจกรรม ติดต่อกัน 4 สัปดาห์ การสอนเริ่มจากการสาธิตขั้นตอนและอธิบายตามลำดับอย่างช้าๆ จนเด็กเข้าใจแล้วจึงเริ่มทำงาน และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วควรแบ่งหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบในการทำความสะดวก ดูแลรักษาเก็บอุปกรณ์ เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปเพื่อสร้างทัศนคติที่เหมาะสม และให้เด็กได้รู้จักการดูแลช่วยเหลือตนเองด้วยกิจกรรมการวาดเส้นระบายสี การวาดภาพระบายสีและการต่อเติมภาพ โดยช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย การทำงานประสานกันระหว่างมือกับตา การใช้กล้ามเนื้อเล็ก การฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรม เด็กนักเรียนปฏิบัติได้ดีในพัฒนาการเจริญเติบโตสูงสุดคือด้านความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระในการระบายสี ละเอียดลออ ตั้งใจ มุ่งมั่น การพัฒนาการเจริญเติบโตต่ำสุดคือ ด้านสติปัญญา ซึ่งโดยสรุปกิจกรรมวาดเส้นระบายสีมีพัฒนาการหลังเรียนที่ดีขึ้นจากก่อนเรียน

จากการประเมินความพึงพอใจของผู้สอนและผู้ปกครอง พบว่า มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ดีขึ้น โดยเฉพาะพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่เด็กจะได้รับการทำกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมศิลปะทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน อารมณ์ดี จิตแจ่มใส กิจกรรมศิลปะเป็นตัวกระตุ้นพัฒนาการการเจริญเติบโตให้มีพัฒนาการที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาการของเด็กสามารถดีขึ้นได้เพราะเกิดจากการกระตุ้น และความเอาใจใส่ของผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อให้เด็กสามารถมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต

การศึกษาสามารถพัฒนาความรู้สึกสัมผัสได้ดี ย่อมมีผลดีไปสู่การเรียนรู้โดยตรงด้วยตามความคิดและความเชื่อของทฤษฎีความรู้สึกและการมองเห็น จึงมุ่งกิจกรรมศิลปะที่

เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางด้านอารมณ์ความรู้สึกอย่างเสรีภาพ และเชื่อมั่นว่า การส่งเสริมการแสดงออกในลักษณะนี้ย่อมสร้างเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่คุณค่าทางศิลปะและคุณค่าทางด้านบุคลิกภาพ โดยเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการรู้สึกสัมผัสที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบด้านได้ [7] เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่มีความบกพร่องทางการอ่าน การเขียน และการคำนวณทางคณิตศาสตร์สามารถพัฒนาให้มีศักยภาพใกล้เคียงกับเด็กปกติได้ เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธีโดยใช้ทฤษฎีที่เหมาะสมกับช่วงวัยในการรับรู้ของเด็ก มีสิ่งเร้าที่เหมาะสม มีการให้แรงเสริมในเชิงบวก เช่น รางวัล คำชม การได้เล่น ขนมห ดิน สีทึบพิเศษ การใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นอีกแนวทางที่ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมทางศิลปะไปใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย การรับรู้ สังคม สุนทรีย์ภาพ และความคิดสร้างสรรค์ และผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก ควรจัดกิจกรรมที่แปลกใหม่อยู่เสมอ และพัฒนาความยากขึ้นตามวัย เพื่อที่พัฒนาการด้านต่างๆจะสูงขึ้นตามวัยและสามารถอยู่ในสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

1. การนำชุดกิจกรรมทางศิลปะเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตไปใช้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมและใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ควรเป็นกิจกรรมง่ายๆ สั้นๆ ใช้เวลาน้อย บรรยากาศสนุกสนาน น่าสนใจ และมีขั้นตอน ใช้คำพูดที่สั้น เข้าใจง่าย สอนให้เด็กมีวินัย ช่วยเหลือตนเองได้ มีสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่พร้อมและเหมาะสม
2. เป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาชุดกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาการเจริญเติบโตในกิจกรรมประเภทอื่นๆ เช่น การปะติดภาพ หรือการใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายมากขึ้น
3. เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ทางด้านอารมณ์ ทางด้านสังคม ทางด้านการรับรู้ ทางด้านสุนทรีย์ภาพ และทางด้านการสร้างสรรค์ในเด็ก ครูและผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำกิจกรรมทางศิลปะไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
4. การใช้กิจกรรมศิลปะประกอบการเล่านิทาน ซึ่งถือเป็นวิธีหนึ่งเป็นเครื่องชักจูงให้เด็กเกิดการอยากอ่านหนังสือ นิทานเป็นสิ่งที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย กิจกรรมศิลปะประกอบการเล่าเรื่องราวในนิทานถือว่าเหมาะสมกับเด็ก นิทานบางชนิดยังให้ข้อคิดดีๆ ให้เด็กนำไปปฏิบัติได้อีก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะว่าส่งผลต่อการเจริญเติบโตด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านการรับรู้ ด้านสุนทรียภาพ และด้านการสร้างสรรค์อย่างถาวรหรือไม่

2. ศึกษาพัฒนาการเจริญเติบโตด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านการรับรู้ ด้านสุนทรียภาพ และด้านการสร้างสรรค์ ของเด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่นๆ โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะ

3. ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในระดับอายุที่ต่างกันเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้

4. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเจริญเติบโตด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านการรับรู้ ด้านสุนทรียภาพ และด้านการสร้างสรรค์ ด้วยวิธีอื่น ที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- [1] ขนิษฐา วิเศษสาร. 2549. ความบกพร่องทางการเรียนรู้. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 10(1), น.45-47.
Wisessathon, K. 2006. Learning Disability : LD., Journal of Industrial Education, 10 (1), p. 45-47.
- [2] ปิยวรรณ อภินันท์รุ่งโรจน์. 2555. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจที่มีต่อ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลที่ 2 โรงเรียนนายกวัฒนการ วัดอุดมธานี จังหวัดนครนายกด้วยกิจกรรมศิลปศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- [3] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [4] ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2556. จิตวิทยาเด็กและผู้ใหญ่ที่ (LD) สมาริสน์,ไฮเปอร์แอคทีฟ,ปัญญาเลิศ. มีลักษณะพิเศษด้วยความสามารถทางการเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- [5] Lowenfeld, V. and Brittain, W.L. 1987. **Creative and mental growth.** (5 th ed.).(N.P.) : New Macmillan.
- [6] ศิริภรณ์ ศรีวิล. 2558. การพัฒนาชุดฝึกความคิดสร้างสรรค์วิชาศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 14 (2), น.67-69.
Srivilai, S. 2015. The development Training package on creative thinking in art subject for students in Prathom 6. **Journal of Industrial Education,** 14(2),p.67-69,
- [7] วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.